

Kohutnicka, Barbara

Museum voor het Onderwijs

Muzealnictwo 25, 103-105

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Museum voor het Onderwijs

Jest rzeczą znaną, że najszerszy, interdyscyplinarny zakres działania mają muzea, których rodowód sięga XVIII-wiecznej idei „muzeów encyklopedycznych” z czasów Rewolucji Francuskiej, widzianych w ustawach Konwentu Narodowego jako jeden z instrumentów oświaty narodowej. Niewiele ich już w Europie pozostało. Wyparł je, lub zmodyfikował ich profil, zarówno rozwój nauki, jak i społeczne zapotrzebowanie na placówki jednorodne, pogłębione w koncepcji i metodach pracy. W grupie nadal istniejących zupełnie specjalną pozycję zajmuje Museum voor het Onderwijs (The Educational Museum) w Hadze. Rodzaj posiadanych zbiorów, ich układ i organizacja Muzeum, włącza je do grupy muzeów encyklopedycznych (zwłaszcza brytyjskich), odrębność natomiast wynika z podporządkowania całej instytucji naczelnemu zadaniu, jakim jest kształcenie młodzieży.

Museum voor het Onderwijs powstało w 1904 roku, a więc długo przed datą 1922, przyjmowaną niekiedy jako początek „zorganizowanej służby oświatowej” w muzealnictwie¹. Zasadnicza idea, kształtująca od samego założenia (zgodnie z przyjętą nazwą) profil tej placówki, nie uległa zmianie przez blisko 75 lat jej istnienia. Na podstawie posiadanych zbiorów muzealnych stwarza warunki prowadzenia systematycznej pracy dydaktycznej, nie tylko przez informację oświatową, ale i bezpośrednio widzenie, analizę i pracę z obiektami muzealnymi. Współcześnie towarzyszy temu cały zespół środków pomocniczych, jak przeźroczka, filmy, modele itp.

Muzeum podzielone jest na 7 następujących działów (sekcji): fizyka i inżynieria, biologia, geografia i etnologia, archeologia, historia współczesna, geologia, filmy i nagrania (aparatura dźwiękowa i filmowa). Nauczaniem zajmuje się 15-osobowy zespół pracowników zwanych „nauczycielami” lub „lektorami”. Są to

ludzie o różnych specjalizacjach, związani z poszczególnymi sekcjami. Cała organizacja Muzeum dostosowana jest do ich zadań i potrzeb.

Program nauczania jest bardzo obszerny. Sporządzona lista 120 tematów lekcji muzealnych rozsyłana jest do wszystkich szkół w Hadze. Każda lekcja ma określony przedział wieku młodzieży, dla której jest przeznaczona, stąd nauczyciele szkolni wybierają sobie z łatwością potrzebne im tematy. Na podstawie ich zgłoszeń sporządza się na każdy tydzień wykaz zajęć szkolnych w Muzeum. Każdy z lektorów prowadzi w ciągu dnia 3 lekcje, z których każda trwa 75 minut. Odbywają się one w pomieszczeniach specjalnie do tego celu przystosowanych (tablice, ekrany, mapy, projektor itp.) lecz pozbawionych cech tradycyjnej klasy szkolnej. Pracą kształceniową objęte są dzieci od 10 lat w górę, ze szkół podstawowych obu stopni, ogólnokształcących i zawodowych. Ta granica wieku, nie stosowana przez inne muzea holenderskie, które pracują bardzo atrakcyjnymi formami nawet z najmłodszymi dziećmi, pozwala na kształcenie kontrolowane. Temat podany w Muzeum, zawsze w obecności nauczyciela szkolnego, jest później rozwijany w szkole, bądź też stanowi uzupełnienie lekcji szkolnej. Młodzież często do niego powraca na następnej, poszerzonej lekcji muzealnej, pisze sprawdziany, wypełnia ankiety kontrolujące itp.

Działalność tej placówki, zrośniętej latami funkcjonowania z programem szkolnym, jest na terenie Hagi niezmiernie popularna. Codziennie odbywa się w Muzeum 25 lekcji w „klasach”, zajęcia w pracowniach oraz wykłady w salach wystawowych. Samo Muzeum przedstawia dość niezwykły dla muzeologa widok: na korytarzach pełno gwaru i śmiechu, trwa stały ruch przychodzących i wychodzących uczniów.

Jako etnografa zajmującego się muzealnictwem operującym zbiorami z krajów pozaeuro-

pejskich, interesowała mnie praktyka działań — forma pracy w Sekcji Etnologicznej, przebieg lekcji, reakcja młodzieży². Na wyrażoną prośbę umożliwiono mi obserwację lekcji dla uczniów klasy 4-tej pt. „Wikingowie Pacyfiku”. Tytuł, będący świadomie zastosowanym chwytem psychologicznym (bliskie skojarzenie dla dzieci z kręgu krajów atlantyckich) w trakcie wstępnych ustaleń zostaje zamieniony na „Polinezyjczycy”. Od pierwszej chwili wykład ma formę bardzo żywą a kontakt z dziećmi bezpośredni. W opisie środowiska lektor posługuje się okazami przyrodniczymi lecz jednocześnie dla zilustrowania formy i działania wulkanów na wyspach stawia na stoliku zwykłą doniczkę jako ideogram, angażując wyobraźnię zasłuchanych uczniów. Całą część etnograficznego wykładu bogacą liczne przedmioty — wytwory kultury tego kręgu świata, dawane do rąk dzieciom bądź ożywiane w ruchu i działaniu lektora muzealnego. Wielkie arkusze papieru służące jako tablice pokrywają się rysunkami i szkicami. W trakcie lekcji parokrotnie rzucane są na ekran przeźrocza, niewielkimi grupami (2—10), idealnie dobranymi do poszczególnych zagadnień. Lekcję kończy wyświetlanie filmu o współczesnych przemianach i życiu mieszkańców wysp Polinezji. Dzieci, angażowane cały czas pytaniami czy wesołą pantomimą, nie wyłączają uwagi ani na chwilę (choć lekcja trwa blisko półtorej godziny). Pełen energii lektor mógłby stanowić wzór etnografa-pedagoga muzealnego³. Wielostronnie podany temat to przykład

ogromnej wartości dydaktycznej tkwiącej w unieruchomionych witrynami muzealnymi za- bytkach z odległych krajów i kultur. Muzeum nie boi się wykorzystywania do prac z dziećmi przedmiotów autentycznych (choć oczywiście nie największej wartości) co dostarcza moc wrażeń, zwłaszcza przy organizowaniu tzw. „grup identyfikujących”, poprzebieranych w prawdziwe stroje i grających rolę ojca, matki i dzieci z egzotycznego kraju w ich codziennych zajęciach.

Oczywiście dla wszystkich sekcji najważniejszą sprawą jest fakt ciągłej i planowej działalności Muzeum, lokowanie konkretnych wykładów we właściwym miejscu programu szkolnego i we właściwej granicy wieku młodzieży. Doświadczenie lektorów sprawia, że z łatwością przystosowują lekcję nawet do różnego składu etnicznego klasy czy specyfiki jakiegś dzielnic miasta.

Museum voor het Onderwijs poza funkcją kształceniową pełni także rolę wielostronnego centrum informacyjnego i oczywiście udostępnia swe bogate zbiory publiczności, czyniąc to jednak z konieczności tylko w soboty i niedziele. Urządza wiele wystaw czasowych ze zbiorów własnych, sprowadza różnorodne wystawy z zagranicy. Działalność jego cieszy się dużym poparciem ze strony władz miejskich, czego wyrazem jest m.in. fakt, że powiększa obecnie swoją powierzchnię o nowy Oddział. Pozostaje nadal unikalną w Europie placówką.

Przypisy

1. M. Kusza, *Lekcje muzealne integralnym elementem procesu nauczania* [w:] *Muzeum w procesie wychowania młodzieży*. Bibl. Muzeal. Ochr. Zab. seria B t. XLVI:1977 s. 87.
2. Ta dziedzina nie wykształciła jeszcze w Polsce żadnych założeń teoretycznych. Stąd i działania praktyczne dalekie są od stanu choćby poprawnego. Tymczasem duże muzea etnologiczne w Euro-

pie operują od wielu lat bardzo ciekawymi i różnicowanymi formami nauczania, osiągnięcia zaś placówek holenderskich są wybitnie wysoko oceniane przez Sekcję Oświatową ICOM-u.

3. F. Midura, *Muzea w procesie wychowania młodzieży*, Wstęp. Bibl. Muzeal. Ochr. Zab. seria B t. XLVI:1977, s. 7-8.

Museum voor het Onderwijs

Museum voor het Onderwijs (The Educational Museum) à La Haye est un musée „encyclopédique”, c'est-à-dire un musée qui est l'un des instruments de l'éducation nationale. L'objectif principal de ce musée est l'éducation de la jeunesse. Créé en 1904, depuis 77 ans de son existence, le musée effectue un travail didactique systématique, non seulement par son information instructive, mais aussi par la possibilité d'observation d'analyse et du travail direct sur les objets qui y sont exposés. Le musée est divisé en sept sections: la physique et la technologie, la biologie, la géographie et l'ethnologie, l'archéologie, l'histoire contemporaine, la géologie, les films et les enregistrements (appareillage sonore et cinématographique). Un ensemble de quinze personnes, appelées instituteurs ou lecteurs, liées aux différentes sections, s'occupe de l'enseignement pratique. Le programme est très vaste. Une liste de 120 sujets de cours au musée est envoyée à toutes les écoles de

La Haye. Chaque cours est destiné à un groupe de jeunes d'un âge déterminé et leurs professeurs peuvent choisir ainsi les sujets qui leur conviennent. Les cours présentés au musée, toujours en présence du professeur, sont développés par la suite à l'école ou bien constituent un complément aux leçons déjà étudiées. Les activités de cette institution, liée depuis des années au programme scolaire, est extrêmement populaire à La Haye. Tous les jours il y a 25 leçons en „classe”, des cours pratiques dans les ateliers et des conférences dans les salles d'exposition. En dehors de ses fonctions éducatives, Museum voor het Onderwijs joue le rôle d'un centre d'information et, naturellement, met ses riches collections à la portée du public, ne le faisant, par nécessité, que le samedi et le dimanche. Le musée organise toute une série d'expositions temporaires à partir de ses propres collections ainsi que des expositions variées, venues de l'étranger. Il continue à être en Europe une institution unique dans son genre.